

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

НАУКОВІ ПРАЦІ
МІЖРЕГІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ ТА ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ

SCIENTIFIC WORKS
OF INTERREGIONAL ACADEMY
OF PERSONNEL MANAGEMENT

POLITICAL SCIENCES AND PUBLIC MANAGEMENT

Випуск 2 (62), 2022

Видавничий дім
«Гельветика»
2022

Редакційна колегія

Семенець-Орлова І. А., кандидат політичних наук, доктор наук з державного управління, професор, директор Навчально-наукового інституту управління, економіки та бізнесу, Міжрегіональна Академія управління персоналом (головний редактор)

Дакал А. В., доктор наук з державного управління, доцент кафедри публічного адміністрування, Міжрегіональна Академія управління персоналом

Жовнірчик Я. Ф., доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування, Національний авіаційний університет

Карасевич А. О., кандидат філософських наук, професор, професор кафедри соціальних і правових дисциплін, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Ковач В. О., доктор наук з державного управління, старший дослідник, провідний науковий співробітник відділу цивільного захисту та інноваційної діяльності, Державна установа «Інститут геохімії навколишнього середовища НАН України»

Кондратенко О. Ю., доктор політичних наук, доцент, провідний науковий співробітник відділу теоретичних та прикладних проблем політології, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса НАН України

Копанчук В. О., доктор наук з державного управління, доцент кафедри кримінального права та процесу, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

Кульгінський Є. А., доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри стоматології, Київський міжнародний університет

Лясота Л. І., кандидат політичних наук, доцент, член Соціологічної асоціації України

Монолатій І. С., доктор політичних наук, професор кафедри політології, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Пашина Н. П., доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології та міжнародних відносин, Маріупольський державний університет

Радченко О. О., кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри публічного адміністрування, Міжрегіональна Академія управління персоналом

Твердохліб О. С., доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри державного управління у сфері цивільного захисту, Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту

Толуб'як В. С., доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри менеджменту та публічного управління, Західноукраїнський національний університет

Шмаленко Ю. І., кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри соціології, Національний університет «Одеська юридична академія»

Katarzyna Radzik-Maruszak, dr hab, profesor, Fac Polit Sci & Journalism, Maria Curie-Skłodowska University in Lublin (Lublin, Poland)

Затверджено Вченою радою
Міжрегіональної Академії управління персоналом 28 вересня 2022 (протокол № 7)

Свідectво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія KB № 24905-14845P,
видане Міністерством юстиції України 08.07.2021 р.

Видання індексується Google Scholar

DOI: 10.32689/2523-4625-2022-2(62)

Наукові праці МАУП. Політичні науки та публічне управління. 2022. Вип. 2 (62). Київ : Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2022. 164 с.

Публікуються статті науковців, які досліджують актуальні проблеми розвитку політики та публічного управління. Для науковців, викладачів, студентів та всіх, кого цікавить розвиток політичної науки та публічного управління в Україні.

ЗМІСТ

Вікторія АНДРІЯШ, Наталія ЄВТУШЕНКО

ЕВФЕМІЗМИ У ПУБЛІЧНОМУ ДИСКУРСІ – МЕХАНІЗМ ПОЛІТКОРЕКТНОЇ
МОВНОЇ ПОВЕДІНКИ..... 7

Наталія БАЗИЛЯК

РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ ЗАКЛАДАМИ ОСВІТИ
У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В ПЕРІОД ГЛОБАЛІЗАЦІЇ
ТА ЦИФРОВІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ..... 16

Олег БІЛИК

МОДЕЛІ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДОМ ОСВІТИ..... 22

Віктор БОРЩЕВСЬКИЙ, Оксана ВАСИЛИЦЯ, Мирослава ЧЕХ

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ ЯК ІНСТИТУЦІЙНИЙ ФЕТИШ У ПУБЛІЧНОМУ
УПРАВЛІННІ УКРАЇНИ: МЕТОДОЛОГІЧНІ, ПРОФЕСІЙНІ Й ЕТИЧНІ
АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ..... 28

Дмитро ВЕЛИКОДНИЙ

ВЗАЄМОДІЯ ПРОКУРАТУРИ З ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ У ПРОЦЕСІ ЗАХИСТУ ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ..... 35

Євгеній ГАЙДАНКА

ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА ВИБОРЧУ ЯВКУ (НА ПРИКЛАДІ
РЕГІОНАЛЬНИХ ВИБОРІВ 2020 У ЧЕСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ)..... 42

Олег ГРЕЧКА

МІГРАЦІЙНА КРИЗА В ЄВРОПІ ЯК ЗАГРОЗА БЕЗПЕЦІ ЄС: ФАКТИ,
ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВІ РІШЕННЯ..... 48

Аліна ГРИЦЕНКО

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА СТРАТЕГІЯ ЯК РЕЗУЛЬТАТ СТРАТЕГІЧНОГО
ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОГО ПЛАНУВАННЯ..... 54

Марта ДАНИЛОВИЧ-КРОПИВНИЦЬКА, Павло БАШАК

ПРОБЛЕМИ АВІАЦІЙНО-КОСМІЧНОЇ ГАЛУЗІ ЯК ЧАСТИНИ
ОБОРОННО-ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ..... 60

Олексій КЛОЧКО, Інна СЕМЕНЕЦЬ-ОРЛОВА

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА: УКРАЇНСЬКИЙ ВИМІР..... 66

Андрій КОБЕТЯК, Костянтин ВЕРГЕЛЕС

ПОЛІТИЧНИЙ КОМПОНЕНТ СУЧАСНОЇ СТРУКТУРИ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ..... 76

Маргарита КОНДРАТОВА

ПРОЄКТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЯК ПРЕДМЕТ ОБГОВОРЕННЯ
СУЧАСНИХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ СИЛ..... 82

Ігор ЛИТОВЧЕНКО

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я
ФЕДЕРАТИВНОЇ РЕСПУБЛІКИ НІМЕЧЧИНА..... 88

Володимир ЛІПКАН

КОНЦЕПЦІЯ МЕРТВОЇ ВОДИ: НАПРЯМИ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ДЕСТРУКТИВНОЇ
ГЕОПОЛІТИЧНОЇ ІДЕОЛОГІЇ (НА ПРИКЛАДІ ВІЙНИ ПУТІНСЬКОГО РЕЖИМУ
ПРОТИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ)..... 93

Олена МОГИЛЬ

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ
В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ..... 101

Андрій МОШНІН КОРУПЦІЯ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ: СТАН ТА НАПРЯМИ ПРОТИДІЇ.....	106
Сергій ПАРХОМЕНКО РЕАЛІЗАЦІЯ ПРЕЗИДЕНТОМ УКРАЇНИ ФУНКЦІЇ ГАРАНТА ДЕРЖАВНОГО СУВЕРЕНІТЕТУ І ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЦІЛІСНОСТІ УКРАЇНИ У ПЕРШІ ДНІ ШИРОКОМАСШТАБНОЇ РОСІЙСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ (24.02-28.02.2022 РОКУ).....	111
Володимир ОРЛЕНКО УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ.....	119
Ростислав ПАШОВ, Ольга КРИВОРОТ ВПЛИВ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ НА ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНОЇ ДУМКИ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.....	124
Юрій ПРОНЮК ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В ПЕРІОД РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	131
Сергій ПУШКАРЕНКО, Андрій ФАЛЬКОВСЬКИЙ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА СКЛАДОВА ЧАСТИНА МЕХАНІЗМУ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ.....	136
Beata TOMASZEWSKA-HOŁUB PREVENTIVE POLICE MEASURES FOR THE ELDERLY IN TERMS OF THEIR PERSONAL SAFETY AS PART OF SENIOR CITIZEN POLICY IN POLAND.....	142
Ярослав ЧМИР СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	149
Юлія ШЕСТАКОВА СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ПАРЛАМЕНТСЬКІЙ ЕТИЦІ УКРАЇНИ.....	155

УДК 35.072

DOI [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2022-2\(62\)-5](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2022-2(62)-5)

Дмитро ВЕЛИКОДНИЙ

доктор філософії за спеціальністю 081 «Право», магістр державного управління та адміністрування
ORCID: 0000-0002-2489-3929

Dmytro VELYKODNYI

Doctor of Philosophy in the Specialty 081 «Law», Master of Public Management and Administration
ORCID: 0000-0002-2489-3929

ВЗАЄМОДІЯ ПРОКУРАТУРИ З ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ПРОЦЕСІ ЗАХИСТУ ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ

INTERACTION OF THE PROSECUTOR'S OFFICE WITH PUBLIC AUTHORITIES AND LOCAL SELF-GOVERNMENT IN THE PROCESS OF PROTECTING THE INTERESTS OF THE STATE

Стаття присвячена дослідженню взаємодії прокуратури з органами публічної влади та місцевого самоврядування у процесі захисту інтересів держави, а також виробленню рекомендацій щодо вдосконалення цієї діяльності.

Проаналізовано сутність інтересів держави та встановлено, що Конституцією України покладено обов'язок щодо їхнього захисту на органи публічної влади та місцевого самоврядування, а також в окремих випадках на прокуратуру. Аргументовано, що наявність спільного напрямку діяльності обумовлює взаємодію між вказаними суб'єктами та запропоновано авторське визначення останньої.

Автором зроблено висновок, що підставою для здійснення взаємодії компетентних органів щодо захисту інтересів держави є встановлення прокуратурою певних проблем захисту інтересів держави відповідним суб'єктом чи спільна ініціатива взаємодіючих партнерів. Встановлено, що взаємодія компетентних органів щодо захисту інтересів держави здійснюється у відповідності до форм, які визначені законодавчо, та не є вичерпними.

Особливу увагу у статті приділено здійсненню прокуратурою представництва інтересів держави у суді. Виділено підстави для реалізації даної конституційної функції прокуратури. Також на основі аналізу нормативно-правових актів та матеріалів судової практики автором встановлено форми взаємодії прокуратури з органами публічної влади та місцевого самоврядування у процесі підготовки та під час безпосереднього здійснення представництва прокурором інтересів держави в суді.

Окрім того, у статті наведено загальні рекомендації щодо забезпечення незалежності компетентних органів у процесі взаємодії для захисту інтересів держави.

Зосереджено увагу на відсутності єдиного системного та комплексного нормативно-правового акту, який би регламентував процес взаємодії компетентних органів щодо захисту інтересів держави у різних ситуаціях та наведено пропозицію щодо вдосконалення чинного законодавства шляхом створення відповідного галузевого наказу Офісом Генерального прокурора.

Ключові слова: інтереси держави, взаємодія, прокуратура, органи публічної влади, органи місцевого самоврядування, представництво.

The article is devoted to the investigation of the interaction of the prosecutor's office with public authorities and local self-government in the process of protecting the interests of the state, as well as the development of recommendations for improving this activity.

The essence of the state's interests was analyzed and it was established that the Constitution of Ukraine assigned the duty to protect them to public authorities and local self-government bodies, as well as in some cases to the prosecutor's office. It is argued that the presence of a common direction of activity determines the interaction between the specified subjects, and the author's definition of the latter is proposed.

The author concluded that the basis for the interaction of competent authorities regarding the protection of the state's interests is the establishment by the prosecutor's office of certain problems of the protection of the state's interests by the relevant subject or a joint initiative of interacting partners. It was established that the interaction of the competent authorities regarding the protection of the interests of the state is carried out in accordance with the forms defined by law, and are not exhaustive.

The article pays special attention to the representation of the state's interests in court by the prosecutor's office. The reasons for the implementation of this constitutional function of the prosecutor's office are highlighted. Also, on the basis of the analysis of regulatory legal acts and materials of court practice, the author established the forms of interaction of the prosecutor's office with public authorities and local self-government bodies in the preparation process and during the direct representation of the state's interests by the prosecutor in court.

In addition, the article provides general recommendations for ensuring the independence of competent bodies in the process of interaction to protect the interests of the state.

Attention is focused on the lack of a single systematic and comprehensive legal act, which would regulate the process of interaction of competent authorities to protect the interests of the state in various situations, and a proposal is made to improve the current legislation by creating a corresponding branch order by the Prosecutor General's Office.

Key words: state interests, interaction, prosecutor's office, public authorities, local self-government bodies, representation.

Постановка проблеми. Належна реалізація інтересів держави є природним правом кожного народу на гідне існування, чинником національного становлення країни. Задля забезпечення прав та свобод людини і громадянина, а також зовнішньої та внутрішньої безпеки державою в законодавчих актах окреслюється коло питань, що складають її інтерес. Останні, серед іншого, закріплюються й в нормативно-правових актах, які регламентують завдання та повноваження органів публічної влади та місцевого самоврядування й стосуються усіх напрямів та видів діяльності держави: внутрішньої та внутрішньої політики, соціальної, економічної й адміністративно політичної сфер.

В умовах війни російської федерації проти України питання щодо забезпечення інтересів держави є особливо гострим з огляду на необхідність акумуляції усіх національних ресурсів, їхнього ефективного використання та загалом створення умов для перемоги нашої Батьківщини над загарбниками. З огляду на вказане актуальним є дослідження взаємодії прокуратури з органами публічної влади та місцевого самоврядування як ключових суб'єктів захисту інтересів держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові публікації щодо захисту інтересів держави являють собою широкий спектр досліджень таких категорій як державні інтереси, національні інтереси, територіальні інтереси, інтереси територіальних громад, повноваження органів публічної влади та місцевого самоврядування щодо реалізації інтересів держави, представництво прокуратурою інтересів держави в суді тощо. Останнім присвячені наукові доробки таких вчених як В.І. Андріяш, Я.Я. Буряк, С. М. Гришко, А.Є. Кубко, Ф.М. Медвідь, М.І. Мичко, В.Г. Панченко, К.В. Пивоваров, О.Г. Пухкал, М. В. Руденко та ін.

Так само й розкриття окремих аспектів взаємодії прокуратури з органами публічної влади та місцевого самоврядування було предметом широкого кола наукових досліджень, представниками якого є такі вчені як Д.Г. Заброда, І.В. Європіна, В.Г. Клочков, О.В. Кошман, Колеснік Т.Є., Г.В. Попов, В.В. Сухонос та ін. Проте, незважаючи на

підвищений інтерес вітчизняних науковців до досліджуваної проблематики, досі не вирішеним залишається процес взаємодії вказаних суб'єктів щодо захисту інтересів держави, що й підтверджує актуальність даної статті.

Метою статті є розкриття теоретичних та прикладних особливостей взаємодії прокуратури з органами публічної влади та місцевого самоврядування у процесі захисту інтересів держави та вироблення рекомендацій щодо вдосконалення цієї діяльності.

Виклад основного матеріалу. Категорія «інтереси держави» на сьогодні не має нормативного закріплення, що обумовлює відповідні наукові пошуки. В Енциклопедії державного управління під поняттям «інтереси державні» пропонують розуміти «концептуально виражені та чітко сформульовані положення щодо сукупних потреб держави, пов'язані з проблемами її безпеки й умовами подальшого розвитку» [16, с. 90]. А.Є. Кубко стверджує, що «державні інтереси» варто розглядати як «складне в структурному відношенні явище, яка сформоване на відповідних потребах, а також містить у собі усвідомлення цих потреб та засоби їх реалізації» [8, с. 163]. На думку М.В. Руденко, під «інтересами держави» слід розуміти «закріплену в Конституції та законах України, міжнародних договорах та актах систему фундаментальних цінностей у найважливіших сферах життєдіяльності українського народу та суспільства (політичній, економічній, соціальній, військовій, екологічній, науково-технічній, інформаційній)».

Найбільш ґрунтовно, на нашу думку, сутність поняття «інтереси держави» розкрито у Рішенні Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями Вищого арбітражного суду України та Генеральної прокуратури України щодо офіційного тлумачення положень ст. 2 Арбітражного процесуального кодексу України (справа про представництво прокуратурою України інтересів держави в арбітражному суді N 1-1/99) від 8 квітня 1999 року N 3-рп/99. Як вбачається зі п. 3 останнього «державні інтереси встановлюються як нормами Конституції України, так і нормами інших правових актів. Інтереси держави різняться від інтересів інших учасників суспільних відносин.

В основу перших завжди покладені потреби щодо здійснення загальнодержавних (політичних, економічних, соціальних та ін.) дій, програм, які спрямовані на захист суверенітету, територіальної цілісності, державного кордону України, гарантування її державної, економічної, інформаційної, екологічної безпеки, охорону землі як національного багатства, захист прав усіх суб'єктів власності та господарювання тощо». Окрім того, у п. 4 вказано, що «інтереси держави можуть збігатися повністю, частково або не збігатися зовсім з інтересами державних органів, державних підприємств та організацій чи з інтересами господарських товариств з часткою державної власності у статутному фонді. Однак держава може вбачати власні інтереси не лише в їх діяльності, а й в діяльності приватних підприємств, товариств» [14].

Статтями 6 та 19 Конституції України визначено, що органи публічної влади та місцевого самоврядування, а також їхні посадові особи, обов'язково мають діяти тільки на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що закріплено Основним й іншими законами України [7]. Аналіз наведених положень дає змогу зробити висновок, що діяльність наведених суб'єктів спрямована на захист інтересів держави. Підтвердження даного твердження можна знайти й в ст. 4 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [12], де серед переліку основних принципів місцевого самоврядування вказується поєднання місцевих і державних інтересів. Окрім того у ст. 131-1 Конституції України законодавець особливою функцією щодо представництва інтересів держави в суді наділив прокуратуру. Наявність спільного напрямку діяльності обумовлює взаємодію між прокуратурою, органами публічної влади та місцевого самоврядування.

Термін «взаємодія» визначається у Великому тлумачному словникові української мови як погоджена дія між ким, чим-небудь [1, с. 241]. На думку В.Г. Клочкова, «сутність взаємодії прокуратури з іншими органами означає, що кожен із учасників у межах поставлених перед ним завдань і наявних у нього повноважень утілює в життя певні заходи щодо виявлення, усунення й запобігання злочинам. До того ж ці заходи координуються учасниками взаємодії, погоджуються між собою за часом і місцем їхнього проведення» [4, с. 84]. І.В. Європіна та С.К. Табалюк наголошують, що «взаємодія у сфері протидії злочинності полягає у використанні можливостей прокуратури, органів виконавчої влади для взаємного інформування щодо стану законності та злочинності, а також в участі в роз-

робленні й виконанні цільових регіональних програм протидії злочинності та участі в засіданнях колегіальних і робочих органів, у міжвідомчих заходах щодо координації дій проти злочинності й окремих її виявів» [3, с. 35]. Не вдаючись до наукової дискусії, вважаємо, що у контексті даного дослідження під взаємодією прокуратури з органами публічної влади та місцевого самоврядування у процесі захисту інтересів держави слід розуміти організаційно-правові багатосторонні відносини з метою формування, узгодження та реалізації спільних заходів у межах компетенції відповідних суб'єктів, що спрямовані на захист інтересів держави.

Закон України «Про прокуратуру» не містить положення щодо взаємодії прокуратури з органами публічної влади та місцевого самоврядування. Тому окремі аспекти останньої визначені в Порядку координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності, затвердженого Наказом Генерального прокурора від 08 лютого 2021 року № 28, Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» та профільних нормативно-правових актів відповідних органів публічної влади.

Як вбачається із аналізу чинного законодавства підставою для здійснення взаємодії прокуратури з органами публічної влади та місцевого самоврядування у досліджуваній сфері є встановлення прокуратурою певних проблем захисту інтересів держави відповідним суб'єктом або спільна ініціатива взаємодіючих партнерів. Вирішуючи питання про взаємодію з тим чи іншим органом публічної влади та місцевого самоврядування у кожному конкретному випадку прокурор має враховувати компетенцію такого суб'єкта та необхідність використання спеціальних знань.

Форми взаємодії прокуратури з органами публічної влади та місцевого самоврядування у процесі захисту інтересів держави є доволі різноманітними. Так, аналіз вище наведених нормативно-правових актів дає змогу зробити висновок, що з метою її здійснення проводяться наради, створюються міжвідомчі робочі групи, здійснюється обмін аналітичною інформацією з питань захисту інтересів держави, проводяться відповідні аналітичні та наукові дослідження, підготовляються накази, а також інформаційні листи й документи організаційного та методичного спрямування, відбуваються виїзди у регіони з метою здійснення узгоджених дій, перевірок і надання допомоги у протидії злочинності у сфері державних інтересів, створюються плани із запобігання, виявлення та припинення кримінальних правопорушень у сфері

державних інтересів та їх детермінантів, а також використовуються можливості з підготовки і навчання кадрів, організовуються та проводяться спільні тренінги, семінари, конференції та інші заходи задля підвищення кваліфікації працівників суб'єктів взаємодії у процесі захисту інтересів держави, заслуховується інформація прокурорів про стан законності, боротьби із злочинністю у сфері захисту інтересів держави, результатів відповідної діяльності на конкретній території, а також здійснюється загальне сприяння діяльності взаємодіючих суб'єктів [9; 12].

Наведені форми не є вичерпними, оскільки у процесі досліджуваної взаємодії її суб'єкти можуть здійснювати й інші заходи в установленому законодавством порядку. До останніх, на нашу думку, можна віднести: виконання запитів, непроцесуальну консультативну допомогу, залучення працівників органів публічної влади та місцевого самоврядування для проведення окремих слідчих дій як свідків та спеціалістів та ін.

Також, у контексті дослідження даної проблематики видається доцільним звернути увагу на те, що ст.131-1 Конституції України та ч. 3 ст. 23 Закону України «Про прокуратуру» закріплено, що прокурор може здійснювати представництво інтересів держави в суді. Останнє можливе тільки у двох випадках: 1) якщо захист цих інтересів не здійснює або неналежним чином здійснює компетентний орган; 2) у разі якщо такий орган відсутній [7; 13]. У Рішенні Конституційного Суду України від 5 червня 2019 року № 4-р(П)/2019 з цього приводу зазначено, що встановлення вичерпного переліку повноважень прокуратури щодо представництва інтересів держави «гарантує неможливість зміни основного цільового призначення вказаного органу, дублювання його повноважень/функцій іншими державними органами, адже протилежне може призвести до зміни конституційно визначеного механізму здійснення державної влади її окремими органами або вплинути на обсяг їхніх конституційних повноважень» [15]. Також Касаційний господарський суд у складі Верховного Суду у своїй постанові від 28 квітня 2021 року по справі № 922/3219/20 вказує, що «захистити інтереси держави повинні насамперед відповідні суб'єкти владних повноважень, а не прокурор. Щоб інтереси держави не залишилися незахищеними, прокурор виконує субсидіарну роль, замінює у судовому провадженні відповідного суб'єкта владних повноважень, який всупереч вимогам закону не здійснює захисту або робить це неналежно. Разом з тим

прокурор не може вважатися альтернативним суб'єктом звернення до суду і замінювати належного суб'єкта владних повноважень, який може і бажає захищати інтереси держави» [11].

Процес підготовки та безпосереднє здійснення представництва прокурором інтересів держави в суді також передбачає взаємодію з органами публічної влади та місцевого самоврядування, оскільки наявність підстав для такого представництва має бути обґрунтована. Так, на стадії підготовки до подання відповідного позову прокурор має зібрати докази, які свідчать про те, що компетентний орган або зовсім не здійснює захист інтересів держави, або здійснює його неналежним чином. Задля цього прокурор має звернутись до відповідного суб'єкта та надати йому можливість виправити стверджуване порушення інтересів держави протягом розумного строку (призначити перевірку за фактом порушення, що виявлено прокуратурою, подання позову до суду для захисту інтересів держави, аргументовано повідомити прокурора щодо відсутності порушення).

Також, відповідно до ч. 4 ст. 23 Закону України «Про прокуратуру» «при відсутності суб'єкта владних повноважень, до компетенції якого належить захист законних інтересів держави, а також у випадку представництва інтересів громадянина чи представництва інтересів держави у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави задля визначення існування підстав для представництва прокурор наділений правом:

1) витребувати за письмовим запитом, ознайомлюватися та безоплатно отримувати копії документів і матеріалів органів державної влади, органів місцевого самоврядування, військових частин, державних та комунальних підприємств, установ і організацій, органів Пенсійного фонду України та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, які знаходяться у цих суб'єктів, у порядку, встановленому законодавством;

2) отримувати від посадових та службових осіб органів державної влади, органів місцевого самоврядування, військових частин, державних та комунальних підприємств, установ та організацій, органів Пенсійного фонду України та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування усні або письмові пояснення. Отримання пояснень від інших осіб можливе лише за умови їхньої згоди» [13].

Невжиття компетентним органом дій, спрямованих на захист інтересів держави

або на спростування існування порушення, є достатнім аргументом для підтвердження перед судом підстав для представництва. Відзначимо, що вказана форма взаємодії відіграє важливу роль у забезпеченні можливості представництва прокурором інтересів держави в суді, оскільки у разі якщо суд під час відкриття провадження у справі не встановить відповідних підстав, позовна заява буде повернена (п. 4 ч. 5 ст. 174 ГПК України, п. 4 ч. 4 ст. 184 ЦПК України, п. 7 ч. 4 ст. 169 КАС України) [2; 5; 17]. Як приклад вважаємо за доцільне навести Постанову Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду від 13 квітня 2022 року у справі № 815/1484/18. Як вбачається з останньої, «прокурор обґрунтував наявність «інтересів держави» тим, що відповідним органом державного нагляду жодних заходів щодо скасування (зупинення) дії спірних містобудівних умов та обмежень не вжито, незважаючи на те, що їх видано з грубим порушенням вимог містобудівного законодавства та всупереч чинній містобудівній документації. Натомість судами не встановлено, щоб прокуратура повідомляла державний орган про виявлені порушення містобудівного законодавства. Касаційний суд скасував попередні рішення, оскільки суди попередніх інстанцій помилково розглянули позовні вимоги по суті, оскільки прокурор не мав підстав для представництва інтересів держави, а отже й права на звернення до суду» [10].

Також взаємодія прокуратури з органами публічної влади та місцевого самоврядування здійснюється й під час судового розгляду. До основних форм взаємодії можна віднести, зокрема, залучення у якості третіх осіб, допит працівників компетентних органів як

свідків або осіб, які володіють спеціальними знаннями.

Доцільно звернути увагу й на те, що в процесі здійснення взаємодії прокуратури з органами публічної влади та місцевого самоврядування для захисту інтересів держави її учасники мають пам'ятати про незалежність кожного із них та недопустимість втручання, тиску, іншого впливу й необхідність у своїй діяльності керуватись тільки Конституцією та законами України. З цього приводу розділяємо думку Т.Є. Колеснік про те, що «органи державної влади, органи місцевого самоврядування, інші державні органи, їх посадові й службові особи, а також фізичні та юридичні особи і їх об'єднання зобов'язані поважати незалежність прокурора й утримуватися від здійснення в будь-якій формі впливу на прокурора з метою перешкоджання виконанню службових обов'язків або прийняття ним незаконного рішення. Межі обґрунтованої критики діяльності прокурора визначаються з урахуванням Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини» [9, с. 20].

Висновки і пропозиції. Резюмуючи вище наведене, можна зробити висновок, що задля захисту інтересів держави між прокуратурою та органами публічної влади й місцевого самоврядування обов'язково має відбуватись ефективна взаємодія, яка передбачає використання різноманітних її форм. Разом з тим, як показало дослідження, нині не існує єдиного системного та комплексного нормативно-правового акту, який би регламентував порядок такої взаємодії у різних ситуаціях. З огляду на вказане, на нашу думку, доцільною є підготовка та видання профільного наказу Генерального прокурора для повного й належного врегулювання досліджуваної проблематики.

Література:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
2. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 року № 1798-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. №. Ст. 56.
3. Європіна І.В., Табалюк С.К. Взаємодія прокурора з органами державної влади та інститутами громадянського суспільства у сфері протидії злочинності. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2014. № 2. С. 33-43.
4. Ключков В. Г. Проблеми взаємодії Генеральної прокуратури України з вищими органами державної влади щодо нагляду за додержанням прав і свобод людини та інтересів держави. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2010. №3. С. 82-89.
5. Кодекс адміністративного судочинства від 6 липня 2005 року № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36, № 37. Ст. 446.
6. Колеснік Т.Є. Особливості взаємодії органів прокуратури з іншими органами державної влади в Україні. *Право і суспільство*. 2015. № 3 частина 3. С. 14-21.
7. Конституція України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
8. Кубко А.Є. Державні інтереси в правовій системі України: поняття, ознаки, реалізація. *Публічне право*. 2020. № 1 (37). С. 160-168.

9. Порядок координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності, затвердженого Наказом Генерального прокурора від 08.02.2021 року № 28. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0028905-21#Text>
10. Постанова Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду від 13 квітня 2022 року у справі № 815/1484/18. Режим доступу: <https://zib.com.ua/ua/151346.html>
11. Постанова Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду від 28 квітня 2021 року по справі № 922/3219/20. Режим доступу: <https://vl.arbitr.gov.ua/sud5004/pres-centr/news/1121579/>
12. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст.170.
13. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 2-3. Ст.12.
14. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями Вищого арбітражного суду України та Генеральної прокуратури України щодо офіційного тлумачення положень ст. 2 Арбітражного процесуального кодексу України (справа про представництво прокуратурою України інтересів держави в арбітражному суді N 1-1/99) від 8 квітня 1999 року N 3-рп/99. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-99#Text>
15. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційною скаргою акціонерного товариства «Запорізький завод феросплавів» щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення пункту 13 частини першої статті 17 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 5 червня 2019 року № 4-р(П)/2019. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va04p710-19#Text>
16. Управління суспільним розвитком: Словник-довідник / За заг. ред. А.М. Михненка, В.Д. Бакуменка; Уклад.: В.Д. Бакуменко, С.О. Борисевич, О.А. Бутрін та ін. К.: Вид-во НАДУ, 2006. 248 с.
17. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року № 1618-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40-41, 42. Ст. 492.

References:

1. Busel, V.T. (Eds.). (2005). *Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy* [A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]/ Irpin: VTF «Perun». [In Ukrainian]
2. *Hospodarskyi protsesualnyi kodeks Ukrainy vid 6 lystopada 1991 roku № 1798-XII*. [Economic Procedure Code of Ukraine dated November 6, 1991 № 1798-XII.] *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. (1992).
3. Ievropina I.V., Tabaliuk S.K.(2014) *Vzaiemodiia prokurora z orhanamy derzhavnoi vlady ta instytutamy hromadianskoho suspilstva u sferi protydii zlochynnosti*. [The prosecutor's interaction with state authorities and institutions of civil society in the field of combating crime.] *Naukovyi chasopys Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy*. № 2.
4. Klochkov V. H. (2010) *Problemy vzaiemodii Heneralnoi prokuratury Ukrainy z vyshchymy orhanamy derzhavnoi vlady shchodo nahliadu za doderzhanniam prav i svobod liudyny ta interesiv derzhavy*. [Problems of interaction of the General Prosecutor's Office of Ukraine with higher state authorities regarding supervision of observance of human rights and freedoms and the interests of the state.] *Visnyk Vyshchoi rady yustytysii*. № 3.
5. *Kodeks administratyvnoho sudochynstva vid 6 lypnia 2005 roku № 2747-IV*. [Code of Administrative Procedure dated July 6, 2005 № 2747-IV.] *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. (2005). № 35-36, № 37.
6. Koliesnik T.I. (2015). *Osoblyvosti vzaiemodii orhaniv prokuratury z inshymy orhanamy derzhavnoi vlady v Ukraini*. [Peculiarities of interaction between the prosecutor's office and other state authorities in Ukraine.] *Pravo i suspilstvo*. № 3 chastyina 3.
7. *Konstytutsiia Ukrainy vid 28 chervnia 1996 roku*. [Constitution of Ukraine of June 28, 1996.] *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. (1996). № 30.
8. Kubko A.I. (2020). *Derzhavni interesy v pravovii systemi Ukrainy: poniattia, oznaky, realizatsiia*. [State interests in the legal system of Ukraine: concepts, signs, implementation.] *Publichne pravo*. № 1 (37).
9. *Poriadok koordynatsii diialnosti pravookhoronnykh orhaniv u sferi protydii zlochynnosti, zatverdzenoho Nakazom Heneralnoho prokurora vid 08.02.2021 roku* [The procedure for coordinating the activities of law enforcement agencies in the field of combating crime, approved by the Order of the Prosecutor General dated February 8, 2021] № 28. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0028905-21#Text>
10. *Postanova Kasatsiinoho administratyvnoho sudu u skladi Verkhovnoho Sudu vid 13 kvitnia 2022 roku u spravi № 815/1484/18*. [Resolution of the Administrative Court of Cassation as part of the Supreme Court dated April 13, 2022 in case № 815/1484/18.] Retrieved from <https://zib.com.ua/ua/151346.html>
11. *Postanova Kasatsiinoho hospodarskoho sudu u skladi Verkhovnoho Sudu vid 28 kvitnia 2021 roku po spravi № 922/3219/20*. [Resolution of the Commercial Court of Cassation as part of the Supreme Court dated April 28, 2021 in case № 922/3219/20.] Retrieved from <https://vl.arbitr.gov.ua/sud5004/pres-centr/news/1121579/>
12. *Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 21 travnia 1997 roku № 280/97-VR*. [On local self-government in Ukraine: Law of Ukraine dated May 21, 1997 № 280/97-VR.] *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. (1997). № 24.

13. Pro prokuraturu: Zakon Ukrainy vid 14 zhovtnia 2014 roku № 1697-VII. [On the Prosecutor's Office: Law of Ukraine dated October 14, 2014 № 1697-VII.] Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. (2015).
14. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinymy podanniamy Vyschchoho arbitrazhnoho sudu Ukrainy ta Heneralnoi prokuratury Ukrainy shchodo ofitsiinoho tlumachennia polozhen st. 2 Arbitrazhnoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy (sprava pro predstavnytstvo prokuraturoiu Ukrainy interesiv derzhavy v arbitrazhnomu sudi N 1-1/99) vid 8 kvitnia 1999 roku N 3-rp/99. [The decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case based on the constitutional submissions of the High Arbitration Court of Ukraine and the General Prosecutor's Office of Ukraine regarding the official interpretation of the provisions of Art. 2 of the Arbitration Procedural Code of Ukraine (case on representation of state interests by the Prosecutor's Office of Ukraine in the arbitration court N 1-1/99) dated April 8, 1999]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-99#Text>
15. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinoiu skarhoiu aktsionernoho tovarystva «Zaporizkyi zavod ferosplaviv» shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) polozhennia punktu 13 chastyny pershoi statii 17 Zakonu Ukrainy «Pro Natsionalne antykoruptsiine biuro Ukrainy» vid 5 chervnia 2019 roku № 4-r(II)/2019. [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case of the constitutional complaint of the joint-stock company "Zaporizhsky Zavod ferroallaviv" regarding the compliance with the Constitution of Ukraine (constitutionality) of the provisions of paragraph 13 of the first part of article 17 of the Law of Ukraine "On the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine" dated June 5, 2019 № 4-r (II)/2019]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va04p710-19#Text>
16. A.M. Mykhnenka, V.D.Bakumenka, V.D. Bakumenko, S.O. Borysevyh, O.A.Butrin (2006). Upravlinnia suspilnym rozvytkom: Slovnyk-dovidnyk [Management of social development: Dictionary-reference]/ NADU,
17. Tsyvilnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy vid 18 bereznia 2004 roku № 1618-IV. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. (2004). № 40-41, 42. St.492. [Civil Procedure Code of Ukraine dated March 18, 2004 № 1618-IV. Information of the Verkhovna Rada of Ukraine. (2004). № 40-41, 42. Article 492.]